

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

# Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, [www.reprorecht.nl](http://www.reprorecht.nl)) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, [www.cedar.nl/pro](http://www.cedar.nl/pro)).

*No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.*

[info@boomamsterdam.nl](mailto:info@boomamsterdam.nl)  
[www.boomuitgeversamsterdam.nl](http://www.boomuitgeversamsterdam.nl)

# Het CDA moet herbronnen

## Eens, anders wordt de partij zouteloos

door Rob van de Beeten De auteur is oud-Eerste Kamerlid voor het CDA.

Na iedere verkiezingsnederlaag ontstaat een onbedwingbaar verlangen naar introspectie, en dat gaat meestal gepaard met een pleidooi voor herbronning.

Voor het CDA anno 2021 geldt dat die herbronning in feite al gaande was vóór de coronacrisis uitbrak, vóór het CDA zichzelf een leiderschapscrisis aandeed en vóór de verkiezingsnederlaag van 17 maart jongstleden. Het WI leverde immers met het rapport *Zij aan zij* een brede visie op de thema's voor 2030, waarbij aansluiting werd gezocht bij de bekende uitgangspunten van het CDA: gespreide verantwoordelijkheid, gerechtigheid, solidariteit en rentmeesterschap.<sup>1</sup>

Zowel de timing van het initiatief als de tijdshorizon laat zien dat voor een politieke partij – zeker een christendemocratische – analyse, reflectie, denkwerk en de vertaling daarvan in een praktisch program een permanente opgave vormen. Aandacht voor ambachtelijke uitvoering van een verkiezingsprogram zal af en toe domineren, bijvoorbeeld wanneer regeringsverantwoordelijkheid wordt genomen, maar ook dan kan het CDA het zich niet veroorloven

om de intellectuele arbeid te verwaarlozen.

Dat is uitdagend in een politieke constellatie waarin politici vaak niet eens de tijd gegund wordt om na te denken alvorens op een incident te reageren. Bij nadere beschouwing is dat niet alleen uitdagend, maar ook existentieel. De tijd dat politieke partijen konden rekenen op vaste kiezers, op een *Stammwählerschaft*, ligt al ver achter ons. Toch blijkt ook het CDA telkens weer verrast wanneer een groot deel van de verloren kiezers simpelweg overleden blijkt te zijn. Dat is dodelijk voor een politieke partij, maar nog dodelijker wanneer dit fenomeen het denken en doen gaat beheersen, dus wanneer het CDA zich vastklampt aan de laatste trouwe kiezers.

### **Drie-eenheid van principes, profiel, program**

Politieke partijen zijn allang geen massapartijen meer; ze zijn zelfs nog maar ten dele kaderpartijen. Zij moeten veel meer een beweging zijn, maar dan wel een beweging waarvan de essentialia op orde zijn en waarvan de kiezers – zelfs als zij de herkomst en bijvoorbeeld de religieuze connotatie

van beleidsvoorstellen niet delen – zeggen: ‘Daar heb ik vertrouwen in.’ Voor het CDA is, meer nog dan voor andere partijen, van belang dat principes, profiel, program en personen op elkaar aansluiten. Dat voorkomt dat de partij zouteloos wordt, terwijl een toekomstbestendige christendemocratie juist goed op smaak moet zijn.

Het werk van het WI – analyserend, reflecterend en denkend – is vanzelfsprekend vooral gericht op de principes en het profiel. Het zou ook herkenbaar moeten zijn in het program. Na de nederlaag bij de Kamerverkiezingen van dit jaar is het vooral van belang dat dat werk doorgaat en dat een nieuwe partijvoorzitter zich inzet voor de doorwerking in een volgend program, in kadervorming, ledenwerving en toekomstige kandidaatstelling. Het gaat er dus vooral om voortdurend in de buurt van de bron te blijven om daaruit te

---

## *Voortdurend herbronnen is nodig om te voorkomen dat we gaan dwalen*

kunnen putten, en te voorkomen dat we gaan dwalen, waarna we weer op zoek moeten naar de bron.

Het is dan ook te hopen dat de komende evaluatiecommissie niet alleen analyseert wat fout ging en wat daarvan te leren is, maar vooral ook op zoek gaat naar de kansen voor de komende jaren en stimuleert daarmee aan de slag te gaan.

### **Authentieke en herkenbare koers**

Politici als Lubbers en Balkenende hebben ook in hun ambachtelijke en zakelijke politiek mensen laten zien en voelen dat zij handelden vanuit principes en een typisch christendemocratisch profiel. Dat werd ook door kiezers herkend en erkend. In de herinneringen van Lubbers die Theo Brinkel recent publiceerde,<sup>2</sup> valt op hoe belangrijk die principes voor Lubbers waren, maar ook dat hij er soms mee worstelde. Dat was in het kruisrakettendebat voor iedereen zichtbaar, en dat heeft per saldo alleen maar bijgedragen aan zijn gezag als politicus en aan zijn herkenbaarheid als christendemocraat.

Ook de komende jaren staan thema's op de agenda die raken aan het bestaan: niet alleen op korte termijn de coronacrisis, maar zeker ook het langetermijnbelang van een nieuw ecologisch evenwicht. En het toeslagenschandaal heeft pijnlijk duidelijk gemaakt dat er op veel terreinen

sprake is van een kloof tussen systeemwereld en leefwereld, niet alleen bij de overheid.

Het past in de traditie van de christendemocratie om deze thema's vanuit haar principes en profiel aan te pakken. Dat

zal niet zonder worsteling gaan, en ook niet zonder politiek conflict, maar kiezers begrijpen dat. Zolang het CDA bij die strubbelingen een authentieke en herkenbare koers blijft volgen, zal dat vertrouwen én electorale steun opleveren. Maar dat lukt niet zonder voortdurend te putten uit de bron.

---

1 Wetenschappelijk Instituut voor het CDA, *Zij aan zij. Toekomstperspectief voor Nederland in 2030*. Den Haag: CDA, 2020.

2 Theo Brinkel, *Haagse jaren. De politieke memoires van Ruud Lubbers*. Amsterdam: Ambo|Anthos, 2020.